
Allah heeft Adam geschapen naar Zijn Beeld

Door: Shaykh ‘Abd Allāh Abā Buṭayn

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

**In de naam van Allah,
de Barmhartige, de Genadevolle**

Dit is een vraag van Zayd b. Muḥammad¹ aan Shaykh ‘Abd Allāh b. ‘Abd ar-Raḥmān Abā Buṭayn² (over de Ḥadīth: ‘Allah heeft Adam geschapen naar Zijn Beeld’).

Hij (i.e. Shaykh Abā Buṭayn) – moge Allah hem genadig zijn - antwoordde:

Het antwoord: Wat betreft jouw vraag over de authentieke Ḥadīth:

*Voorwaar, Allah heeft Adam geschapen naar Zijn Beeld.*³

Ishāq b. Mansūr zei: Aḥmad b. Ḥanbal werd gevraagd over de Ḥadīth:

*Beschouw het gezicht niet als lelijk,⁴ want voorwaar, Allah heeft Adam geschapen naar Zijn Beeld.*⁵

Waarop hij (i.e. Imam Aḥmad) zei: ‘Authentiek.’ En in een overlevering van Ya‘qūb b. Bakhtān zei hij: ‘Adam werd geschapen naar Zijn Beeld. Wij leggen het niet uit. Het is zoals de Ḥadīth gekomen is.’ Imam Aḥmad berispte degene die zei: Dat het woord ‘zijn’ in zijn uitspraak: ‘naar **zijn** beeld’, op Adam slaat. Hij zei in een overlevering van Abū Ṭālib: ‘Degene die zegt dat Allah Adam heeft geschapen naar het beeld van Adam, die is een

¹ Zayd b. Muḥammad: Shaykh Zayd b. Muḥammad Āl Sulaymān. Hij werd geboren in het tweede of derde decennium van de dertiende eeuw na de Emigratie van de Profeet ﷺ in het dorpje al-Ḥarīq, ten zuiden van Riyad. Hij studeerde onder verschillende geleerden vanonder de nakomelingen van Shaykh al-Islām Muḥammad b. ‘Abd al-Wahhāb – moge Allah hen allen genadig zijn –. De Shaykh behoorde tot de bekende geleerden van de streek Najd. Hij overleed in het jaar 1307 AH. Voor meer informatie zie: ‘Abd Allāh b. Zayd b. Musallam Āl Musallam, *Ash-Shaykh al-‘Allāma Zayd b. Muḥammad Āl Sulaymān. Ḥayātuhu wa-āthāruhu* (Riyad 2006).

² Shaykh Abā Buṭayn: ‘Abd Allāh b. ‘Abd ar-Raḥmān b. ‘Abd al-‘Azīz ‘Abā Buṭayn’ (1194-1282 AH) behoorde tot de grote geleerden van Najd en werd ook wel ‘de moefti van de landen van Najd’ genoemd. Voor een uitgebreide biografie zie: ‘Abd Allāh al-Bassām, *‘Ulamā’ Najd khilāl thamāniya qurūn* IV (Riyad 1419 AH) 225-244.

³ Overgeleverd door al-Bukhārī (5759), Muslim (4731) en Aḥmad (7941). (Voetnoot genomen van: ‘Abd Allāh b. Zayd b. Musallam Āl Musallam, *Ash-Shaykh al-‘Allāma Zayd b. Muḥammad Āl Sulaymān. Ḥayātuhu wa-āthāruhu* (Riyad 2006). Hierna: [VZ].)

⁴ Dit gedeelte kan ook vertaald worden als: ‘Zeg niet: “Moge Allah het gezicht van die en die lelijk maken.”’ Zie voor beide betekenissen: Ibn al-Athīr, *An-Nihāya fī gharīb al-Ḥadīth wa-l-Athar* II (Beirut 2006) 406.

⁵ [VZ]: Overgeleverd door Ibn Abī ‘Āṣim in *As-Sunna* (530), at-Ṭabarānī in *Al-Mu‘jam al-kabīr* (13580) en al-Haythamī in *Al-Majma‘* (872).

Jahmī.⁶ Welk beeld had Adam voordat Hij hem schiep?’ Ibn Mandah heeft overgeleverd van ‘Abd Allāh b. Aḥmad, die zei: Een man zei tegen mijn vader: Er is iemand die zegt over de Ḥadīth van de Boodschapper van Allah ﷺ: *Adam werd geschapen naar Zijn Beeld*. Hij zegt (als uitleg): ‘Naar het beeld van de man.’ Mijn vader zei: ‘Hij heeft gelogen. Dit is de uitspraak van de Jahmiyya. Welk profijt zit hier in?’

En hij zei in een andere overlevering: ‘Hoe zit het dan met wat is overgeleverd (letterlijk: waar is dan degene die overlevert): *Voorwaar, Allah heeft Adam geschapen naar het Beeld van de Barmhartige?*’ En er werd tegen hem gezegd over een man dat hij zei: ‘Hij heeft hem geschapen naar het beeld van klei.’ Waarop hij (i.e. Imam Aḥmad) zei: ‘Dit is een Jahmī. Dit is de uitspraak van de Jahmiyya.’ De bewoording waarin ‘naar het Beeld van de Barmhartige’ staat is *Marfū*⁷ overgeleverd door ad-Dāraqūṭnī, al-Bukhārī en Ibn Baṭṭa. Sommigen van hen hebben het *Mawqūf*⁸ gemaakt tot aan Ibn ‘Umar. Dit is de uitspraak van al-Qāḍī Abū Ya‘lā in het boek *Ibtāl at-Ta‘wīl*.

Hij (al-Qāḍī) zei: Ibn Mandah heeft overgeleverd: Op gezag van Ishāq b. Rāhawayh, die zei: Het is reeds authentiek overgeleverd van de Boodschapper van Allah ﷺ:

*Voorwaar, Allah heeft Adam geschapen naar het Beeld van de Barmhartige.*⁹

Het is slechts aan ons om het uit te spreken. Vervolgens vermeldde al-Qāḍī: Dat Ibn Qutayba het vermeldde in *Mukhtalif al-Ḥadīth*. Hij zei: ‘Voor mij – en Allah weet het beste – is “het Beeld” niet verbazingwekkender dan de Twee Handen, de Vingers en het Oog. Er vond slechts gewenning plaats vanwege het feit dat deze (laatstgenoemden) in de Qur’ān zijn gekomen. En er vond vervreemding plaats over dit (eerstgenoemde) omdat het niet in de Qur’ān is gekomen. Maar wij geloven in het geheel.’ Dit alles zijn de woorden van Ibn Qutayba en al-Qāḍī samengevat.

En Bishr b. Mūsā zei: Al-Ḥumaydī heeft ons overgeleverd, en hij vermeldde de Ḥadīth: *Dat Allah Adam heeft geschapen naar Zijn Beeld*. Hij zei: ‘Wij zeggen niets anders dan dit, met acceptatie en tevredenheid met datgene dat gekomen is in de Qur’ān en de Ḥadīth. Wij zijn niet bang om te zeggen: “Zoals de Qur’ān en de Ḥadīth zegt.”’¹⁰

⁶ Jahmī: Aanhanger van de Jahmiyya-sekte. Al-Jahmiyya: Een sekte die wordt toegeschreven aan al-Jahm b. Ṣafwān (o. 128). Zij ontkennen de eigenschappen van Allah, geloven in fatalisme en hangen de stelling aan dat *al-Īmān* slechts de bevestiging van het hart is. Zie: Muḥammad b. Ṣāliḥ al-‘Uthaymīn, *Sharḥ lum‘at al-i‘tiqād* (Riyad 1995) 162.

⁷ Met een keten die eindigt bij de Profet ﷺ.

⁸ Met een keten die eindigt bij een Metgezel van de Profet ﷺ.

⁹ [VZ]: Overgeleverd door Ibn Abī ‘Āṣim in *As-Sunna* (529) en Ibn Khuzayma in *At-Tawḥīd* (44).

¹⁰ Vertaling en annotatie: Abu Junayd. Opmerking: Voor deze vertaling van deze brief van Shaykh Abā Buṭayn aan Shaykh Zayd b. Muḥammad over de ‘Ḥadīth van het Beeld’ heb ik gebruik gemaakt van drie bronnen. Als hoofdbron van deze vertaling heb ik een manuscript gebruikt dat afkomstig is van de Afdeling Islamitische manuscripten en bibliotheken aan het Ministerie van Islamitische Zaken van Koeweit (nr. 341). Verder heb ik me gebaseerd op de gedrukte versies in het werk *Ad-Durar as-Saniyya fī al-Ajwiba an-Najdiyya* (dl. 3, blz. 263-264) en in het boek *Ash-Shaykh al-‘Allāma Zayd b. Muḥammad Āl Sulaymān. Ḥayātuhu wa-āthāruhu* (blz. 47-48). In het laatstgenoemde boek was ook een gedeelte van de originele brief gepubliceerd, maar aangezien het slechts ging om een gedeelte ervan heb ik toch besloten het andere, recentere manuscript te hanteren als hoofdbron.

Voor een uitgebreide uitleg over de Ḥadīth en een weerlegging op degenen die de Ḥadīth verkeerd interpreteren zie onder andere de volgende twee goede boeken hierover: ‘Abd Allāh ad-Duwaysh, *Difā‘ Ahl as-Sunna wa-l-Īmān ‘an Ḥadīth khalq Adam ‘alā ṣūrat ar-Raḥmān* (Burayda 1990); Ḥamūd at-Tuwayjirī, *Aqīdat Ahl al-Īmān fī khalq Ādam ‘alā ṣūrat ar-Raḥmān* (Riyad 1989).

بسم الله الرحمن الرحيم هذا سؤال ورد من زيد بن محمد الى الشيخ عبد الله بن عبد الرحمن ابابطين
 فاجاب الله تعا الجواب اما سئوالك عن الحديث الصحيح ان الله خلق
 آدم على صورة فقال الحكماء بن منصور سئل الامام احمد بن حنبل عن الحديث لا تعجبوا
 الوجه فان خلق آدم على صورته فقال صحيح وقال في رواية يعقوب بن ابي نجان
 خلق آدم على صورته لانفسه كما جاء في الحديث وانكره الامام احمد بن حنبل قال ان
 الها في قوله على صورته عائدة على آدم فقال في رواية ابي طالب بن قال ان الله
 خلق آدم على صورة آدم فهو جهمي واي صورة كانت لادم قبل ان يخلقه وروي
 ابن مندة عن عبد الله بن احمد قال قال جلال الماي ان فلانا يقول في حديث رسول الله
 صلى الله عليه وسلم خلق آدم على صورته فقال على صورة الرجل فقال اي كذب هذا
 قول جهمي واي فائدة في هذا وقال في رواية اخرى فابن الذي يروي ان الله
 خلق آدم على صورة الرحمن وقيل له عن جلاله يقول خلقه على صورة الطين فقال
 هذا جهمي او هذا كلام الجهمية واللفظ الذي فيه على صورة الرحمن رواه الدارقطني
 والنجا و ابن بطة مرفوعا وبعضهم وقفه على ابن عمر هذا كلام القاطن ابو يعلى
 في كتاب ابطال التاويل قال وروي ابن مندة عن اسحاق بن راهوية قال قد
 صح عن رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله خلق آدم على صورة الرحمن وانما علينا
 ان نطلق به ثم ذكر القاضي ان ابن قتيبة ذكره في مختلف الحديث فقال الذي عنده
 والله اعلم ان الصورة باعجب من اليد والاصابع والعين وانما وقع الالف
 لمجربها في القرآن وقعت الوحشة من هذه الالهات في القرآن ونحن لو من
 بالجميع هذا كلام ابن قتيبة والقاضي لمحض وقال بشر بن موسى حدثنا
 الحميدي وذكر الحديث ان الله خلق آدم على صورة قهر فقال لا تقول غير هذا
 على التسليم والرضى بما جاء به القرآن والحديث ولا تستحشش ان تقول بما قال القرآن
 والحديث انتهى